

***“Tariffs and Monetary Policy Tommaso Monacelli
Bocconi University, IGIER and CEPR” özetİ***

AIMYY.COM
13.03.2025
Dr. Elyase İskender

Genel Özet:

Bu makale, ithalat ve ihracat tarifelerinin makroekonomik etkilerini Yeni Keynesyen açık ekonomi modeli çerçevesinde ele almaktadır. Tarifelerin ekonomiye etkisinin merkez bankasının benimsediği para politikası rejimine bağlı olarak önemli farklılıklar gösterdiği vurgulanmaktadır. Modelde üç tür para politikası rejimi incelenmektedir:

- **Üretici Fiyatları Endeksi (PPI) Enflasyonu Hedeflemesi:** Yerel üretici fiyatları enflasyonu hedeflenir.
- **Tüketici Fiyatları Endeksi (CPI) Enflasyonu Hedeflemesi:** Yerel ve ithal ürün fiyatlarını kapsayan geniş bir enflasyon endeksi hedeflenir.
- **Döviz Kuru Sabitlemesi:** Merkez bankası nominal döviz kurunu sabitlemeye çalışır.

Temel Bulgular:

1. İthalat Tarifeleri:

- İthalat tarifelerinin genişlemeci veya daraltıcı etkisi, merkez bankasının hedeflediği enflasyon endeksine bağlıdır.
- **PPI Hedefleme** rejiminde, ithalat tarifeleri iç talebi yerel üretime kaydırarak ekonomik aktiviteyi ılımlı ölçüde artırabilir. Bu durum, ithal edilen ve yerli ürünler arasındaki ikame esnekliğinin yüksek olması koşuluyla mümkündür.
- **CPI Hedefleme** rejiminde ise, merkez bankası ithalat tarifeleriyle yükselen tüketici fiyatlarını kontrol etmek için faizleri artırmak durumunda kalabilir. Bu da ekonomik aktivite üzerindeki genişleyici etkiyi tersine çevirerek, ekonomik daralmaya yol açabilir.
- **Döviz Kuru Sabitleme** rejiminde, merkez bankası faiz oranını sabit tutar. Bu durum, ithalat tarifelerinin yarattığı ekonomik genişlemenin en yüksek seviyeye ulaşmasını sağlar ancak bu genişleme yüksek enflasyon maliyetine sebep olur.

2. İhracat Tarifeleri:

- İhracat tarifeleri, dış talebi azaltarak her zaman daraltıcı bir etki yaratır.
- Ancak bu daraltıcı etkinin büyüklüğü para politikası rejimine göre farklılık gösterir.
- Döviz kurunu sabit tutmaya çalışan politikalar, nominal ve reel döviz kuru değer kaybına karşı çıkmak zorunda kalır ve bu durum ihracat tarifelerinin daraltıcı etkisini artırır.
- CPI hedefleme rejimi de döviz kuru değer kaybını kısmen kontrol altına almaya çalışır ve bu durum daraltıcı etkiyi artırır.
- Buna karşılık, PPI hedefleme rejimi, döviz kurundaki değer kaybına en az müdahale ederek ekonomik aktivitedeki daralmayı minimize eder.

Teorik Modelin Yapısı ve Varsayımlar:

- Açık ekonomi, uluslararası finans piyasaları tam ve fiyat esnekliği geçişi mükemmel varsayılır.
- Yerel hanehalkı tüketimi, ithal ve yerli ürünlerden oluşan CES türünde bir tüketim sepeti olarak modellenmiştir.
- İthalat ve ihracat tarifeleri, tüketici seviyesinde ithal ürünlerin fiyatı ve yabancı tüketicilerin yerli ürün fiyatları arasında kama oluşturur.

- Ülkeler arası risk paylaşımı, tüketim Euler denklemleri ve nominal faiz oranı denklemleri ile modellenmiştir.
- Yerli firmalar monopolistik rekabet ortamında faaliyet göstermekte ve fiyatları belirli aralıklarla değiştirmektedir (Calvo fiyat ayarlama varsayımı).

Politika Çıkarımları:

- Merkez bankasının benimsediği hedefleme rejimi, dış ticaret politikası şoklarının ekonomik etkilerini önemli ölçüde belirler.
- İthalat tarifelerinde genişleyici etki için yüksek ikame elastikiyeti kritik önemdedir ve bu durumda döviz kurunu sabitleme rejimi maksimum ekonomik genişlemeyi sağlar fakat yüksek enflasyon maliyetini beraberinde getirir.
- İhracat tarifelerinde ise merkez bankasının döviz kuru hareketlerine fazla müdahale etmemesi tercih edilir çünkü kurdaki değer kaybı ihracat daralmasının olumsuz etkisini hafifletir.

Sonuç:

Bu çalışma, tarifelerin makroekonomik etkilerinin para politikası rejimine göre farklılık gösterdiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle merkez bankasının enflasyon hedefleme türü (CPI veya PPI) ve döviz kuru politikasının (sabit veya dalgalı) tercih edilmesi, tarifelerin ekonomik aktivite ve enflasyon üzerindeki etkisini belirlemede kilit rol oynamaktadır.

:

✦ Makalenin Temel Amacı ve Bağlamı

Makale, korumacı ticaret politikalarının yeniden gündeme gelmesiyle birlikte, tarifelerin ekonomik sonuçlarının, standart statik modellerden farklı olarak, **dinamik Yeni Keynesyen açık ekonomi modelleri** çerçevesinde incelenmesini amaçlamaktadır. Bu modellerde tarifelerin ekonomiye etkisi yalnızca dış ticareti değil, aynı zamanda iç tüketim, enflasyon, faiz oranları ve döviz kuru gibi makroekonomik faktörleri de etkilemektedir.

✦ Temel Mekanizma ve Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın merkezinde üç önemli unsur yer alır:

1. Tarifeler ve Göreceli Fiyatlar:

- **İthalat tarifeleri**, tüketicilerin ithal ürünleri daha pahalı algılamasına neden olarak talebi yerel ürünlere kaydırmayı amaçlar. Ancak tüketicilerin ithal ürünlerden yerli ürünlere geçiş kolaylığı (**ikame esnekliği**) bu etkinin büyüklüğünü belirler.
- **İhracat tarifeleri** ise dış pazarlarda yerli ürünlerin fiyatını artırarak ihracatı doğrudan azaltır ve bu da ekonomik daralmaya yol açar.

2. Para Politikası Rejimleri:

Merkez bankasının para politikası rejimi, bu tarifelerin ekonomik etkilerini büyütür veya küçültür. Üç rejim incelenmektedir:

- **Üretici Fiyatları (PPI) Hedeflemesi:**
Merkez bankası yalnızca yerel malların fiyat enflasyonunu kontrol eder. Bu rejim dış şoklardan ekonomiyi büyük ölçüde yalıtır.
- **Tüketici Fiyatları (CPI) Hedeflemesi:**
Merkez bankası yerli malların yanı sıra ithal ürün fiyatlarındaki artışları da enflasyona dahil eder. Bu rejimde ithalat tarifelerinin direkt etkisi enflasyonu artıracığından, merkez bankası daha agresif faiz artırımlarına gitmek zorunda kalabilir.
- **Nominal Döviz Kuru Sabitlemesi:**
Merkez bankası nominal döviz kurunu sabit tutar. Bu durumda faiz politikası kullanımı sınırlıdır ve tarifelerin doğrudan etkileri daha kuvvetli hissedilir.

3. Döviz Kuru ve Reel Etkiler:

Tarifelerin ekonomik etkileri, **nominal ve reel döviz kuru hareketleriyle** yakından ilişkilidir:

- İthalat tarifeleri, normalde yerli para birimini reel olarak değer kazandırabilir. Bu, dış ticaret dengesini olumsuz etkileyebilir ve tarifelerin amaçlanan genişleyici etkilerini azaltabilir.
- İhracat tarifeleri, reel döviz kurunun değer kaybına neden olarak, dış talepteki azalmayı kısmen dengeleyebilir; ancak merkez bankası döviz kurunu sabitlemeye çalışırsa, bu dengeleme mekanizması kaybolur ve ekonomik daralma derinleşir.

✦ Ayrıntılı Bulguların Değerlendirmesi

A) İthalat Tarifelerinin Etkileri:

- **Esneklik Kritik:**
İthal ve yerli ürünler arasındaki ikame esnekliği ($\eta > 1$) yüksekse, ithalat

tarifeleri genel olarak genişleyici olabilir çünkü tüketiciler kolayca yerli mallara geçer. Esneklik düşükse ($\eta < 1$), tarifeler beklenen genişleyici etkiyi yaratmaz.

- **PPI Hedeflemesinde Genişleme:**
Bu rejim tariflerin doğrudan enflasyon etkilerini dikkate almadığı için, ekonomik aktivitedeki genişleme maksimum düzeye ulaşır. Bu durumda, ekonomiyi tarif şoklarından maksimum düzeyde izole eder.
- **CPI Hedeflemesinde Daralma Riski:**
CPI rejiminde, ithal ürünlerin pahalılaşması doğrudan enflasyonu yükseltir, merkez bankası agresif faiz artışına gider, böylece iç talepte düşüş yaşanabilir. Bu da beklenen korumacı genişlemeyi azaltır veya tersine çevirir.
- **Döviz Kuru Sabitlemede Maksimum Genişleme:**
Döviz kuru sabitleme rejiminde nominal faizler değişmediği için genişleyici etki maksimumdur ancak enflasyonist baskılar ciddi ölçüde artar. Uzun vadede sürdürülebilirlik sorunu ortaya çıkar.

B) İhracat Tarifelerinin Etkileri:

- **Her zaman daraltıcıdır:**
İhracat tarifeleri doğrudan dış talebi azaltarak her durumda ekonomiyi küçültür.
- **Döviz Kuruna Müdahale Sorunu:**
İhracat tarifeleri sonucunda reel döviz kuru değer kaybına uğrar. Eğer merkez bankası nominal döviz kurunu sabitlemeye çalışırsa, reel değer kaybını engeller ve ihracattaki düşüş daha ağır hissedilir.
- **CPI vs PPI Rejimi Karşılaştırması:**
CPI hedeflemesi, kurdaki değer kaybını kısmen önlemeye çalışarak ihracat daralmasını daha derinleştirir. PPI rejiminde ise kur hareketlerine daha az müdahale olur ve bu durum ihracat daralmasını sınırlayarak ekonomik aktiviteyi görece korur.

✦ Politika Önerileri ve Uygulama Alanları

- İthalat tarifelerinin ekonomik genişleme amaçlı kullanılması, ancak merkez bankasının döviz kuru sabitleme politikası veya PPI enflasyon hedeflemesi rejimi uyguladığı durumlarda anlamlı olabilir. Aksi durumda, tarifeler beklenen etkiyi yaratmaz.
- İhracat tarifeleri genellikle olumsuz sonuç verir ve merkez bankasının döviz kurunu serbest bırakması (ya da PPI rejimi uygulaması) bu etkiyi sınırlayabilir.

✦ Sonuç ve Genel Değerlendirme

- Makale, tarifelerin makroekonomik sonuçlarının merkez bankasının para politikası rejimine ciddi biçimde bağlı olduğunu ortaya koymuştur.
- İthalat tarifeleri, ekonomiyi kısa vadede genişletebilir ancak uzun vadede enflasyon riski yaratabilir.
- İhracat tarifeleri genellikle ekonomik daralmaya yol açar, ancak para politikasıyla bu etki azaltılabilir.

Bu çalışma, **optimal para politikası tasarımı** açısından önemli ipuçları sağlar ve dış ticaret politikalarının merkez bankası politikalarıyla koordineli tasarlanması gerektiğini vurgular.

Küresel Ekonomide Tarifelerin Genel Etkileri:

Tarifeler, yalnızca uygulandıkları ülkeyi değil, aynı zamanda ticaret ortaklarını, tedarik zincirlerini, finansal piyasaları ve genel ekonomik güveni etkileyen kompleks araçlardır. Özellikle son yıllarda korumacılığın yeniden yükselişe geçmesi, tarifelerin küresel ekonomi üzerindeki etkilerinin anlaşılmasını daha da kritik hale getirmiştir.

1. Ticaret Hacminde Daralma ve Tedarik Zincirleri Üzerine Etkiler:

- İthalat ve ihracat tarifeleri genel olarak **küresel ticaret hacmini azaltır**.
- Ülkeler arası ticaretin maliyetlerini yükselttiği için firmalar tedarik zincirlerini yeniden şekillendirmek zorunda kalabilir.
- Tedarik zincirlerinin kısalması veya bölgeselleşmesi (**reshoring ve nearshoring**) artar; küresel tedarik ağları daha az entegre hale gelir.

Örneğin, ABD ile Çin arasındaki ticaret savaşları, firmaların üretimi Çin'den Vietnam, Tayvan veya Meksika'ya kaydırmasına neden olmuştur.

2. Enflasyon ve Tüketici Üzerindeki Baskı:

- İthalat tarifeleri, **ithal malların fiyatını doğrudan artırarak enflasyonu yükseltir**. Küresel ölçekte bu, birçok ülkede yaşam maliyetlerini artırır.
- Özellikle enerji, elektronik, otomotiv gibi ithalata bağımlı sektörlerde maliyet artışları tüketici fiyatlarına hızlıca yansır.
- Uzun vadede bu durum, tüketicilerin satın alma gücünde azalmaya neden olarak genel ekonomik büyümeyi zayıflatabilir.

3. Ekonomik Büyüme ve İstihdam Üzerindeki Etkiler:

- Kısa vadede tarifeler, korunan sektörlerde (örneğin yerli üretimde) istihdamı ve üretimi artırabilir.
- Ancak uzun vadede diğer sektörlerde (örneğin ihracatçı sektörlerde) istihdam kayıplarına yol açarak genel büyümeyi negatif etkileyebilir.
- Özellikle tarifelere maruz kalan sektörlerde işten çıkarmalar ve yatırım azalmaları görülebilir.

Örneğin: 2018-2019 ABD-Çin ticaret savaşında, ABD'de çelik sektörü istihdamı bir miktar artmış ancak tarım ürünleri gibi ihracat sektörleri ciddi şekilde zarar görmüştür.

4. Küresel Finansal Piyasalar ve Güven Üzerindeki Etkiler:

- Tarifelerle artan ticari gerilimler, **küresel finans piyasalarında volatiliteye** neden olur. Bu, yatırımcıların risk iştahını azaltır.
- Finansal piyasalardaki belirsizlik, yatırımcıların güvenini düşürerek yatırımları geciktirir veya azaltır.
- Döviz kurlarındaki belirsizlik artar. Örneğin, tarifeler genellikle döviz kuru oynaklığına ve kur savaşlarına neden olabilir.

5. Döviz Kuru Hareketleri ve Kur Savaşları:

- Tarifelerin en önemli makroekonomik etkilerinden biri, **döviz kurlarında oluşan dalgalanmalardır**.
- Tarifeleri uygulayan ülkenin para birimi genellikle kısa vadede değer kazanır (ithalat azaldığı için cari açık azalır).

- Ancak, uzun vadede karşılıklı tarifeler ve ticaret savaşları, ülkeler arasında rekabetçi devalüasyonlara (kur savaşları) neden olabilir.

Örneğin, ABD-Çin arasında karşılıklı tarifeler, Çin Yuanı'nın değer kaybetmesine ve ABD'nin bu durumu "kur manipülasyonu" olarak tanımlamasına yol açmıştır.

6. Uluslararası İlişkiler ve Jeopolitik Etkiler:

- Tarifeler genellikle ekonomik bir araç gibi görünse de **politik ve jeopolitik gerilimleri de** beraberinde getirir.
- Küresel ekonomik iş birliği zayıflar, karşılıklı güvensizlik artar.
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi uluslararası kuruluşların etkinliği azalabilir.

7. Küreselleşme Karşıtı Eğilimlerin Artışı:

- Tarifelerle başlayan korumacılık, küreselleşme karşıtı politikaların popülerleşmesine yol açabilir.
- Ülkeler kendi iç üretimlerini ve istihdamlarını koruma amacıyla ekonomik entegrasyonu azaltma yoluna gidebilir.
- Bu durum, uzun vadede küresel refah kayıplarına neden olabilir.

8. Gelişmekte Olan Ülkelere Etkiler:

- Tarifeler, gelişmiş ülkelerle ticaret yapan gelişmekte olan ülkeleri özellikle olumsuz etkileyebilir.
- Gelişmekte olan ülkeler genellikle ihracata bağımlı oldukları için tarifeler ekonomik büyümelerini ciddi biçimde azaltabilir.
- Bu durum küresel gelir dağılımındaki eşitsizliği daha da derinleştirebilir.

Sonuç ve Küresel Politika Önerileri:

- Tarifelerin kısa vadeli politik avantajlar sağlasa da uzun vadeli küresel ekonomik sonuçları genellikle olumsuzdur.
- **Küresel ölçekte ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği**, ticaret serbestliğinin korunmasına ve tarifelerin minimumda tutulmasına bağlıdır.
- Ülkelerin, ticaret anlaşmazlıklarını tarifeler yerine müzakereler ve uluslararası iş birliği yoluyla çözmeleri daha faydalıdır.

Sonuç olarak, tarifeler küresel ekonomide, ticareti, yatırımları ve ekonomik büyümeyi yavaşlatıcı yönde güçlü bir potansiyele sahiptir. Bu durum ekonomik, politik ve sosyal açıdan geniş kapsamlı sonuçlar doğurarak küresel refah üzerinde uzun vadeli baskılar oluşturabilir.

Bu nedenle tarifelerin kullanımında ihtiyatlı davranmak, küresel ekonomik iş birliği ve sürdürülebilir büyüme açısından önemlidir.